

Inatsisartut Ombudsmandiat Landstingets Ombudsmand

Retsudvalget (2. samling)
REU alm. del - Bilag 409
Offentligt

Retsudvalget, Folketinget
Christiansborg,
1240 København K

Udloq/dato: 17-aug-05
All./brev nr.: 14006
Journalnr.: 06.46.00
MM/

**Vedr.: Orientering om henvendelse til Den grønlandske Retsvæ-
senskommission.**

Efter aftale med formanden for Den grønlandske Retsvæsenkommissi-
on højesteretsdommer Per Walsøe og medlem af retsudvalget Line Bar-
fod, fremsender jeg vedlagt kopi af mit brev sendt samtidig hermed til
kommissionen.

Med venlig hilsen

Michael Mikkelsen

retschef

Inatsisartut Ombudsmandiat Landstingets Ombudsmand

Den Grønlandske Retsvæsenkommission

Ulloq/dato: 17-08-2005

c/o Justitsministeriet

All./brev nr.: 13992

Slotsholmsgade 10

Journalnr.: 06.46.00

1216 København K

MM/

Att. Janne Holst Hübner

KOPI

Vedr.: Domstolskontrol med forvaltningen og sagsbehandlingsregler for pantefogederne.

Under konferencen om det grønlandske retsvæsen i Nuuk den 15. august 2005 rejste jeg spørgsmålet om, hvorvidt der kunne være grundlag for, at de gældende regler i den grønlandske retsplejelov om domstolskontrol med forvaltningen blev overvejet i forbindelse med opfølgningen på Den grønlandske Retsvæsenkommissions betænkning.

Jeg blev på denne baggrund kontaktet af kommissionens formand, højesteretsdommer Per Walsøe og medlem af Folketingets Retsudvalg, Line Barfod, som anbefalede, at jeg gjorde opmærksom på problemstillingen i et brev til kommissionen med kopiorientering af retsudvalget.

Jeg tillader mig på denne baggrund at anføre følgende:

Det er min umiddelbare erfaring som ansat hos Landstingets Ombudsmand siden ombudsmandsembedets etablering den 1. april 1995, at ombudsmandskontrollen med forvaltningen har udgjort tyngden af den ikke-administrative forvaltningskontrol med hjemmestyrets myndigheder og kommunerne, og at muligheden for sagsanlæg mod disse myndighe-

der som alternativ til en ombudsmandsklage kun i begrænset omfang er blevet anvendt.

Jeg støtter denne opfattelse på, at Ombudsmanden løbende modtager mange henvendelser, som efter deres art (navnlig bevisspørgsmål eller borgernes ønske om en bindende afgørelse eller om ophævelse af en forvaltningsafgørelse) er væsentlig mere velegnede til behandling ved domstolene.

I en betydelig del af disse tilfælde, har Ombudsmanden vejledt de pågældende borgere om muligheden for sagsanlæg, men kun i få tilfælde har borgerne været interesseret i at udnytte denne mulighed.

Det har typisk været i sager om afskedigelse af offentligt ansatte, hvor den afskedigede borger kunne hente juridisk bistand hos en faglig organisation, at muligheden for domstolsprøvelse af afskedigelsesbeslutningen er blevet udnyttet.

Jeg er dog ikke i stand til præcist at vurdere, om ombudsmandsembets erfaringer giver et fuldt ud dækkende billede af, i hvilket omfang grønlandske borgere og virksomheder benytter domstolene i tvister med forvaltningsmyndighederne, idet jeg savner offentliggjort retspraksis og statistik fra de grønlandske domstole.

Såfremt det imidlertid kan lægges til grund, at domstolskontrollen med forvaltningen i Grønland antager et væsentligt mindre omfang end i Danmark, finder jeg, at der kan være grund til nærmere at vurdere følgende:

I den gældende grønlandske retsplejelov findes (i modsætning til den danske retsplejelovs § 225) ingen særlige regler om domstolsbehandlingen af søgsmål mod forvaltningsmyndigheder.

Der er således tale om, at disse sager som udgangspunkt behandles ved kredsretterne i første instans under medvirken af domsmænd.

I retsvæsenkommissionens betænkning lægges der ikke op til ændringer for så vidt, idet det dog af lovforslagets § 46 fremgår, at domsmænd kun skal med virke ved behandlingen af civile sager, hvis en af parterne anmoder herom, eller hvis retten af egen drift bestemmer det.

Dette rejser efter min umiddelbare opfattelse to principielle problemer:

For det første er der tale om, at kredsretterne, som bygger på en lægdommerordning, ikke mindst har deres berettigelse i det grønlandske samfund i det omfang, at kendskab til lokalsamfundet og borgernes sprog og kulturelle og sociale baggrund skal vægtes i domstolsbehandlingen. Dette vil formentlig fortsat gøre sig gældende i en betydelig mængde sager, ikke mindst kriminalsager. Dette synspunkt blev også fremført fra flere sider under konferencen i Nuuk.

Når det drejer sig om prøvelse af forvaltningsafgørelser med videre, er situationen en noget anden.

De grønlandske forvaltningsmyndigheder virker (på samme måde som danske forvaltningsmyndigheder) ud fra et mandat til at regulere borgernes retsforhold i henhold til retsregler (legalitetsprincippet), og den primære betingelse for en forvaltningsafgørelses gyldighed er således, at den har hjemmel i lov eller ikke strider mod loven.

Dette skal holdes op mod, at en meget væsentlig del af den offentlige forvaltning forestås af kommunerne, men kun meget få kommuner har ansat jurister.

Der foreligger med lidt andre ord den situation, at såvel den typiske forvaltningsafgørelse som den retlige prøvelse i første instans foretages af personale uden juridisk uddannelse.

Kun hvis kredsretten henviser sagen til Grønlands Landsret (hvilket typisk vil forudsætte en påstand herom), eller hvis borgeren anker kredsrettens dom til Grønlands Landsret, vil sagen blive prøvet ud fra en juridisk synsvinkel.

Hertil kommer, at den pågældende offentlige myndighed ofte har væsentlig bedre mulighed for at skaffe sig juridisk bistand under en retssag end den private modpart.

Jeg tillader mig sammenfattende at udtrykke det således, borgernes adgang til en på én gang effektiv og uafhængig juridisk prøvelse af uoverensstemmelser med forvaltningsmyndighederne i realiteten er begrænset i Grønland i dag.

For det andet rejser såvel den gældende som den foreslåede ordning af kredsretternes virke et habilitetsmæssigt problem.

Jeg tænker her på, at i det omfang domsmænd medvirker i kredsretterne, vælges de (efter indstilling fra landsdommeren) af den pågældende kommunalbestyrelse, hvilket typisk vil være den private parts modpart. Ordningen med kommunalbestyrelsesudpegede domsmænd forudsætter kommissionen i sin betænkning fortsat.

Sammenfattende bemærker jeg, at det falder uden for ombudsmands-embedets opgave at pege på konkrete løsningsmodeller.

Formålet med denne henvendelse er alene at gøre opmærksom på en problemstilling, som det grønlandske ombudsmandsembede med mellemrum oplever, og jeg håber, at de problemer, som er knyttet til domstolskontrollen med forvaltningen, kan inddrages i det videre arbejde med reformering af den grønlandske retsplejelov.

Herudover nævnte jeg under min samtale med Per Walsøe et yderligere spørgsmål af mere konkret art, som også fra tid til anden har givet anledning til tvivl i forbindelse med Ombudsmandens behandling af klager over de grønlandske pantefogeder, hvis virksomhed jo har hjemmel i retsplejeloven.

Per Walsøe fandt, at også dette spørgsmål hensigtsmæssigt kunne forelægges kommissionen skriftligt med kopiorientering af Retsudvalget.

Det pågældende spørgsmål drejer sig om, hvorledes retsplejelovens sagsbehandlingsregler for fogederne, herunder navnlig adgangen til at tilsige skyldnerne, finder anvendelse i konkurrence med de almindelige forvaltningsprocessuelle regler.

Den gældende grønlandske retsplejelov bygger på en anden forfatningsretlig forudsætning end den danske for så vidt som tvangsinddrivelse i Grønland altid har været betragtet som et entydigt administrativt anliggende. Alligevel har man valgt i den grønlandske retsplejelov at indsætte regler om, at pantefogederne kan tilsige skyldnere til sagsbehandlingen, med mulighed for gennemtvungelse af mødepligten på samme måde som for modvillige vidner, hvilken regel som bekendt stammer fra den danske retsplejelov, der jo tager udgangspunkt i et system med foged-

retter og deraf følgende brug af retsplejens princip om mundtlighed og bevisumiddelbarhed i fuldbyrdelsesprocessen.

Det har på denne baggrund hidtil været Landstingets Ombudsmands opfattelse, at adgangen i den grønlandske retsplejelov til at tilsige skyldnerne må anses som et særligt forvaltningsprocessuelt oplysningsskridt, som i fogedsager supplerede forvaltningsrettens almindelige regler om sagsoplysningen. Ombudsmanden har i flere sager kritiseret, at kommunale pantefogeder har foretaget tvangsinddrivelse som en konsekvens af, at en skyldner ikke har efterkommet en tilsigelse til at møde for pantefogeden, idet det er Ombudsmandens opfattelse, at tilsigelsesadgangen hverken kan erstatte den almindelige pligt for forvaltningen til at sørge for sagens oplysning, herunder i den forbindelse partshøringsreglerne, eller de særlige processuelle garantier i retsplejeloven om skyldnerens ret til anvise genstande til udlæg eller til at fremsætte indsigelser for pantefogeden.

Jeg har noteret mig, at der i retsvæsenkommissionens betænkning lægges op til en uændret konstruktion for så vidt angår tvangsfuldbyrdelsen af offentligretlige krav, som hører under hjemmestyret og kommunerne.

Jeg har dog også noteret mig, at betænkningen i bind 2, side 644, nævner muligheden for vidneindkaldelse for fogeden.

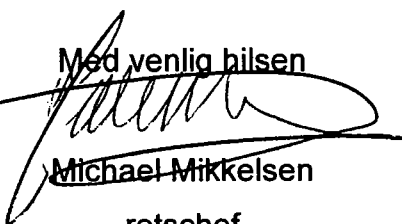
Sidst nævnte forslag forekommer det mig umiddelbart meget vanskeligt at forene med, at pantefogeden er en administrativ myndighed.

Jeg finder alt i alt, at det kunne være formålstjenligt, også for den fremtidige ombudsmandskontrol med pantefogederne, at det blev overvejet nærmere, hvorvidt retsvæsenkommissionen og/eller Folketinget mener,

at elementer af mundtlighed og bevisumiddelbarhed skal finde anvendelse ved siden af de forvaltningsretlige regler i de sager, som pantefogederne behandler.

En kopi af dette brev er tilstillet Folketingets retsudvalg.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Michael Mikkelsen', written over a horizontal line.

Michael Mikkelsen

retschef